

بررسی تطبیقی ویژگی‌های بصری
آینه‌های فلزی ایران و چین با
نگاهی به دوره سلجوقی

آینه برنزی، ایران، ششم هج. آرزوی
سعادت به خط کوفی، قطر ۱۹/۳۵
سانتی‌متر، بنیاد راجرز، مأخذ:
www.metmuseum.org

بررسی تطبیقی ویژگی‌های بصری آینه‌های فلزی ایران و چین با نگاهی به دوره سلجوقی

نسرین دستان * مونا بخشنده **

تاریخ دریافت مقاله : ۹۴/۷/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله : ۹۵/۳/۱۵

چکیده

هنر فلزکاری از جمله هنرهای دستی ایران است که پیشینه آن به هزاران سال پیش می‌رسد. آثار به‌جامانده از این هنر در دوره‌های مختلف ایران معرف آداب و رسوم اقوام است. از دوره‌های درخشان پیش از اسلام دوره هخامنشی و دوره ساسانی و پس از اسلام نیز دوره سلجوقی را می‌توان نام برد، که آثار ارزنده‌ای از آن زمان بر جای مانده است.

از جمله آثار تولیدشده در ایران طی دوره‌های قبل از اسلام و پس از آن آینه‌های فلزی است. آینه‌های ساخته‌شده در اشکال دایره‌ای و گاهی با دسته‌اند که عموماً با هنر حکاکی نقوش مختلف همراه‌اند. از سویی در ادوار هنری کشور پهناور چین نیز هنر فلزکاری از جمله هنرهای فعال است. در دوره‌های هان، تانگ و سونگ آثار بسیاری با ظرافت بسیار زیادی ساخته شده است. وجود این آینه‌ها در چین و تشابهاتی که در دوره‌هایی از تاریخ ایران با آینه‌های ساخته‌شده در چین دیده شدند این پرسش‌ها را مطرح می‌نماید که آیا منشأ ساخت آینه‌های فلزی ایران کشور چین بوده و هر نمونه از آینه‌ها دارای چه ویژگی‌های خاص است. همچنین آیا برخی ویژگی‌های آینه‌های چین در نمونه‌های مشابه ایران دیده شده است؟ این پژوهش تاریخی توصیفی بوده و یافته‌ها از طریق جمع‌آوری کتابخانه‌ای صورت گرفته است. هدف از این پژوهش نشان دادن ویژگی‌های آینه‌های فلزی این دو کشور از طریق بررسی آثار برجای مانده است تا منشأ ساخت آینه‌ها روشن شود. یافته‌های این پژوهش حکایت از آن دارد که آینه‌های فلزی ساخته‌شده در ایران از نظر تکنیک ساخت با روش‌های قالب‌ریزی و چکش‌کاری صفحات فلزی ساخته‌شده در چین متداول بوده است. همچنین استفاده از طرح‌های کوچک و متراکم، قرارگرفتن پیچک‌ها، نمایش انسان در حالات مختلف و صور فلکی یا اشکال جانوری مانند خرگوش که از ویژگی‌های هنر ایران دوره سلجوقی است و فرم گردشکل آینه‌ها و داشتن دسته بصورت مرکزی از ویژگی‌های متأثر از هنر چین است.

واژگان کلیدی

آینه‌های فلزی، فلزکاری، هنر، ایران، چین، سلجوقی.

Email: artdastan@gmail.com

Email: bakhshandeh@yahoo.com

* عضو هیات علمی پژوهشکده هنر فرهنگستان هنر، شهر تهران، استان تهران

** کارشناس ارشد پژوهش هنر، شهر تهران، استان تهران